

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

CIV.

UNITÁRIUS HALOTTAK ÉS TEMETÉSEK.*)

(1646—1667.)

1646. aug. 29. Nemz. Rázmány Pétert temetik; Tiszt. Boemus ur tartott német predikációt; én (t. i. Désfalvi Miklós isk. főnök) magyar szónoklatot (I. 267. l.)

1646. szept. 8. Nemzt. Varsolczy István ur, Erdély éber directora meghal; 9-én eltemetik, prédikált tiszt. püspök szt.-györgyi Beke Dániel, magyar szónoklatot tartott Clar rector Dálnoki Mihály I. 268. l. A diákságnak testált 30 frtot (u. o. 270. l.)

1646. oct. 4. Toroczkai Sámuel meghalt.

1646. oct. 4. Fejér János temetésére Iklódra mentünk, én szabad magyar szónoklatot Ilyefalvi Péter pd. kötött magyar szónoklatot tartani. — Visszajöttünk 6-án.

1646. nov. 4. Nemzt. Toroczkai László urat temetik Toroczkón; predikatiót mondtak: tiszt. Supérintendens és Dálnoki István urak. Szónoklatot tiszt. Dálnoki János (toroczkói pap) magyart, én, (t. i. Désfalvi Miklós isk. főnök), pd. latint. (I. 269. l.)

1646. nov. 3. Craiczár Ferencz kegyesemlékü urat temetik. Prédikált Clariss. rector Dálnoki Mihály, tiszt. Szentmártoni János ur magyar szónoklatot tartott (u. o.)

1646. Decz. 24. Özv. Hunyadi Andrásné a két Coetusnak testált 10 frtot, jöllehet Cálvinista volt (u. o.)

1647. ápril 14. Hoffmann Thimotheus, a mi iskolánk kegyes és szorgalmas tanárát eltemetik; prédikatiót tartott tiszt. Boemus János ur, latin szónoklatot Clar. Arkosi Benedek tanár ur, magyart pedig én, (t. i. az isk. főnök. Désfalvi V. Miklós¹⁾ I. 272. l.

1648. ápril 25. Claris. Dálnoki Mihály ur meghal; 28-án a már néhai tiszt. és Clar. Dálnoki Mihály urat, a ki a kolozsvári nagyobb

*) Folytatása a CI. sz. a. közleménynek (f. évi folyam 153. l.)

¹⁾ Désfalvi Miklós senior 1647. ápril 30-án Tordára ment rectornak. — Ezután nem volt senior egész 1648. május 23-ig, a mikor megválasztott Musnai György, a ki a bejegyzéseket azonban már 1648. mártius 8-án megkezdte. E szerint 1647. máj 1-től 1648. marc. 8-ig semmi sincs feljegyezve s üres hely sincs hagyva.

iskolában 10 évig volt vigyázó rector, nagy halotti tisztességgel eltemetik, a kinek tisztességére predikációt tartott Clar. superint. Szentgyörgyi Beke Dániel ur, szónoklatot Clar. Dálnoki János ur; latin szónoklatot külvárosi rector Kereszturi Demeter, kötött szónoklatot Solymosi Boldizsár (I. 274. l.)

1648. máj. 2. Tiszt. superint. szt.-györgyi Beke Dániel ur a kántorral és 6 diákkal Toroczko-Szent-Györgyre utazott a Nemzt. Toroczka István ur temetésére. (I. 274. l.)

1648. máj. 11. Hédervári Mihályné, minden szűkölködő diák anyja, Istenben elnyúgván, mindkét nemzetbeli diákságnak, a szentpéteri diákokkal közösen testált 10 frtot, melyet azonnal át is adtam.²⁾ (I. 274. l.)

1651. máj. 23. A tiszt. püspök ur („episcopus“) a Cantorral, Kőrspataki Péterrel Iklódra utazik, hazajött 26 án Iklódról, hol özv. Toroczka Lászlóné leányát temette el. (II. 48. l.)

1651. aug. 20. Suki Pál egyetlen fiának, Pálnak temetésére Zsukra mentünk: én (t. i. a senior Kőrspataki B. László) a Cantor ur; Árkosi István és Kőrspataki Péter. Magyar szónoklatot tartott Bölöni György Collaborator; prédikációt tiszt. Beke Dániel superint. ur. Egy gyermek néhány verset szavalt. Adtak 4 frtot. (II. 57. l.)

1651. szept. 27. Hoffmann Pált, jeles ifju gyógyszerészt temetik (40—58. l.).

1651. oct. 31. A Toldalagi Gábor egyetlen fia temetésére Iklódra mentünk a mult héten: a tiszt. superint ur, a Cantor és én. A tiszt. superint ur predikált, én pd. magyar szónoklatot akartam tartani, de mivel a helybeli lelkész Harasztosi ur beszédem egy részét elmondta, én nem szónokoltam, mind a mellett a nzs. ur adott 1 tallért, a tiszt. szuperint. ur kapott egy imperialis tallért; hazajöttünk szerdán. (II. 60. l.)

1651. oct. 28. Beke Pál leánya közép-utczából temettetik, adtak 1 frt 10 drt. (II. 60.)

1651. novemb. 27. Seres (v. Szőrös?) Tamás jeles ifjut temetik. Jelen voltak a külvárosi diákok is a verselőkkel. Adtak 1 frt 20 drt. (II. 61. l.) A nagyobb iskolabeli deákoknak testált 20 frtot, a szt.-péteri isk.-nak 15 frtot, a tordai iskolának 15 frtot, melyeket Auner Gábor kifizetett 1652. jan 25-én. (II. 64. l.)

1652. január 20. Teokeoly János Kolozsvár jeles és okos főbirája meghal, — 22-én temették; a diákoknak adtak 1 frt 30 drt. (II. 64. l.)

²⁾ A fasc. rer. Scholast. I. végződik 1848. junius 26-án. (275 l.)

A fasc. II. 1—46. lapjain átírva vannak a fasc. I-ből a nevezetesebb határozatok, büntetések. Az események s a illetőleg a napló kezdődik a 47. lapon 1651. máj. 23-án Árkosi Tegző Benedek senior által.

E szerint 1648. jun. 27-től 1651. máj. 23-ig nincs semmi napló.

(NB 1651. mart. 21. Jármí Ferencz váradí vicekapitány temettetett a nagy templomba; halotti beszédet mondott Baumgarten B. Lásd. Uzoni Hist. Eccl. II. 760. l.)

1652. jan. 21. Nekkel György szász, a mult 1651. évben Kolozsvár főbírája a szászok részéről, — meghal s 23 án eltemették. (II. 64.)

1652. szept. 1. Csombordi Márton kolozsi pap meghal. (II. 70.)

1653. jun. 7. Maxai Mihály secundanus (diák) meghal, — 8-án eltemetik, jelenlétén rokona Sárdi János (II. 74.)

1653. aug. 6. A tekintetes és nztes Bethlen Ferencz ur temetési tisztességére Keresdre utaztak a tiszt.és Clariss. urak. Velök mentek Pokai György, Gálfalvi János, Ádámosi János, Miklósvári Imre, Dersi Bazil, Ajtai Sámuel, Szentmártoni András és Csehi Márton. (II. 75. 1.)

Hazajöttek 14-én. Adtak 300 frtot, melyből nekünk (t. i. a diákoknak, a kik nem voltak a temetésre) jutott 12 frt⁹⁾ (II. 76. 1.)

1653. nov. 1. A nzts Suki Ferencz ur leánya temetésére Sukra ment a tiszt. püspök ur (Episcopus⁴⁾). Vele mentek Magyarosi István, Ádámosi János, Szentpáli István és Kálnoki Bazil diákok is, a kik a saját illetéköket kivévén, a Coetusnak hoztak 2 f 52 drt s hazajöttek 3-án (II. 79. 1.)

1654. febr. 24. A tiszt. superintendens ur, Claris. Dálnoki Lőrincz urral, a Cantorral és 5 diákkal Szamosfalvára ment. II. 84. (NB. Bizonyosan temetni mentek, de a senior elfeledte bejegyezni, kinek a temetésére, valamelyik Gyerőfi vagy Toldalagi családtagnak kellett lenni.

1654. mart. 3. Huszár Pétert, a város elsőrendü polgárát temették, a hol a tiszt. püspök ur tartott predikációt; oratio nem volt; a diákoknak a versekért adtak 4 frtot, a temetésért a szokásos 1 frt 10 drt (II. 84. 1.)

1654. ápril 11. Tiszt. Dálnoki János urat, a kolozsvári ekkla papját nagy ünnepélyyel eltemetik. A tiszt. superintendens ur tartott predikációt; Claris. Járai János ur latin, Solymosi ur magyar szónoklatot. (II. 86. 1.)

1654. ápril 19. Nmzts. Gyerőffi János urat nagy pompával s a nemesség és kolozsvári polgárság nagyszámu jelenlétében eltemették, a mikor is predikációt tartott a tiszt. superintendens (Beke Dániel) ur és tiszt. Dészfalvi Miklós ur; szónoklatot tartottak a Claris. rector ur (Baumgarten Bálint) és Solymosi ur. A temetés után minket (t. i. a diákságot) nem hívtak meg az asztalhoz s így éhesen tértünk vissza (II. 86. 1.); ápr. 20 án már özv. Gyerőffinétől hoztak a poetáknak 3 frt, a diákoknak pd 6 frtot. (II. 87. 1.)

⁹⁾ Bethlen Ferencz, kitől származnak a mai Bethlenek; az unitár. egyház legbuzgóbb és legáldozatkészebb tagjai közé tartozott. Fiai: Farkas, Gergely és Elek az unitáriusok kolozsvári főgymnasiumában tanultak, még atyjok halála után is; csak később léptek át az unitár. egyházból a ref. egyházba, anyjuk s főleg gyámjok Bethlen János — a cancellár — befolyása következtében.

Az isk. anyakönyvben következő feljegyzés olvasható 1654. mart. 9-ről: „Nobiles secundani orationem habuerunt Volfgangus Bethlen, Gregorius Bethlen, Stephanus Daniel, Johannes Horváth et patritius Johannes Pellionis. Hic adversariorum personam induens habuit orationem de Trinitate, Caeteri vero contra de uno Deo Patre declamatio coram Reverendis ac Clarissimis viris nec non frequenti Amplissimorum virorum Conventu. est factu⁴. (II. 84. 1.)

1654. ápril 20. Nzts Varsoczi János ur számos polgároktól és trombiták harsogásától kísérve (tubarum Clangore) eltemették; predikációt tartott a tisz. superintendens (Beke Dániel) ur, szónoklatot pd Clariss. Járai, a Cantor halotti éneket, egy gyermek verseket énekelt. Hoztak a temetésért 2 f 49 drt, a poetáknak fejenként 68 drt. (II. 87. l.)

1654. sept. 28. Lengyel András calvinista kereskedő, a kit az oláhok öltek meg, kísérve nagy sokaságtól és trombiták harsogásától, a mi eddig csak nemesek temetésénél volt szokásban, eltemetik. (II. 92. l.)

1654. oct. 9. Azok az oláhok, a kik Lengyel Andrást megölték, kegyetlenül kivégeztetnek. (II. 92. l.)

1654. dec. 4. Nzts. Angyalos István ur meghal.⁴⁾ (II. 94. l.)

1655. január 5. A nzts Toldalaghi Gábor ur fia temetésére Iklódra vitettünk én magam (Szentmártoni V. István), a Cantor ur, Jenei Tamás, Pécsi András, Magyarosi István, Miklósvári Imre és a külvárosi rector. Az itteni papok közül egy sem volt jelen, mert a tisz. superint. ur beteg volt. A háznál prédikált tisz. Désfalvi ur (iklódi pap), a temetőben Harasztosi ur (kolosi pap); Magyarosi István pd magyar szónoklatot mondott. A diákoknak adtak 5 frot, melyből illetményöket kivévén, a diáki caetusnak maradt 3 fit 6 dr. (II. 95. l.)

1655. febr. 17. Pákai András, a tanuló ifjuság maecenasusa temetik. (II. 96. l.)

1655. aug. 15. Tiszt. és Claris. Francus Ádám sylesiai Freistadtból való, Kolozsvár városában az unitár. ekkla plébánusa, valamint az Isten igéjének fáradhatatlan hirdetője s a kegyes lelkeknek hí pásztora, egy évig tartó gyomorbajtól kizoztatva (post annum morbi Cholici Cruciatu) reggeli 5 óraker buzóg lelkét visszaadta Istennek, kit mindig szomjuhozott, életének 59. évében.

Aug. 18-án mindkét felekezetü (t. i. unitár. és ref.) városi tanács és sok mások jelenlétében eltemetik; ezt megelőzőleg a nagy templomba vitetett és tisz. Rávius másképp Szőrös Mátyás ur tartott szász, tisz. Járai János ur magyar predikációt.

Ugyanott két szónoklat tartatott; Claris. Pauli István ur, ezen gymnasium tanára, tartott latin szónoklatot egész élete folyamáról; Árkosi Ferencz ur, a tordai iskola rectora pedig magyar szónoklatot. Ezek megtörténvén, a test a temetőbe vitetett és eltemettetett. (II. 105. l.)

1655. aug. 16. A kegyes emlékü Pákai András özvegye adott 10 frot, melyet az említett pátronus testált a magyar diákoknak, midőn életének csaknem szélén állott. (II. 105. l.)

⁴⁾ Első nejét Péchy Juditot 1641. sept. 16-án temették Fintaházán. Halter Gábor naplója. Erd. történ. adatok IV. köt. 72. l. Második neje volt ercei Toldalagi Judit, kit 1642. dec. 1-én vett el Koronkában (l. u. o. 80. l.), a ki a fia gyermekeit is róm. kath.-sá nevelte. Horváth Kozma napló Történ. Kalászok 5. l.

1655. sept. 2. Benkő Bálintnak, a nzts és circumspectus férfiuok felesége Conrád Borbára eltemettetik. A háznál prédikált tisz. Baumgarten Bálint ur, a prédikáció végeztével a magyar diákok énekeltek, ezután Árkosi Benedek lector tartott magyar szónoklatot s a magyar és szász diákok felválva énekelvén, a test a temetőbe vitetett. Adtak 1 f 10 drt. (II. 105. l.)

1655. sept. 20. Szamarius Ferencz ur, a jeles férfi meghalván, 22-én temettetik. (II. 105. l.)

1655. dec. 9. Brozer Péter monostor-utczából temettetik (II. 107. l.)

1656. jan. 9. Csanádi István ur (generosus ac circumspectus) eltemettetik; adtak 1 f 10 drt. (II. 108. l.)

1656. jan. 27. Tiszt. Vadászi György ur, a zsuki ekkla papja meghal. (II. 109. l.)

1656. mart. 1. Vargyasi Jakab, a kolozsvári magyar unitárius ekkla kántora, „vir morum integritate praestantissimus variisque animi dotibus celeberrimus“ súlyos betegség után meghal. Eltemettetik 3-án, predikált a tisz. plébános ur (Járai János). (II. 110 l.)

1656. mart. 2. Özv. Néb Mártonné magyar-utczából temettetik; adtak 1 f 10 drt.⁵⁾

1656. oct. 24. A tisz. püspök ur (Beke Dániel) Bágyonba utazik a tisz. és tudós Szentgyörgyi Simon ur temetésére, 26 án jött haza. (II. 121. l.)

1656. dec. 3. Tiszt. Kőkösi János ur neje eltemettetik. (II. 122. l.)⁶⁾

1657. jan. 31. Nzts Görögh Györgyné 28 éves korában meghal. (II. 123. l.)

1657. febr. 25. A néhai kegyes emlékü Balogh János özvegye eltemettetik, nekünk és a külvárosi diákoknak testált 50 frtot. (II. 124. l.)

1658. febr. 8. Néhai nzts. Thoroczka Zsigmond ur temetésére mennek a tisz. püspök ur (Beke Dániel), excellent. (értsd dr.) Rákosi Boldizsár ur, Claris. Pauli István ur, a Cantor (Csehi Márton), Dobolyi János, Árkosi Bálint. A versiróknak hoztak 10 frtot, a coetusnak 2 frt.⁷⁾ (II. 149. l.)

1658. febr. 12. Göts Kata jeles asszonyt temetik; fizettek 1 f 50 drt (II. 149. l.)

1658. mart. 7. Dálnoki János 16 éves nagyreményü és jeles tanuló eltemettetik.

1659. mart. 4. A nzts. Petkiné⁸⁾ temetéséről a mely pénzt Dobolyi és Karácsonfalvi (diákok) hoztak, annak 3-ad részét nekik kiadják. (II. 141. l.)

1659. aug. 25. A nzts Pápai György ur temetéséről Járából, a kit a tolvajok öltek meg, hoztak nekünk 3 f 44 drt; nekem (Bi-

⁵⁾ 1656. ápril 8-tól october 12-ig, vagyis 111—120. lapok, tehát 5 levél ki van szakadva és el van veszve.

⁶⁾ 1657. ápril és máj. csak eleje van meg, nagyobbbrésze a 125/26. levélnek ki van szakadva, a 127, 28. oldalak (1 levél) pd egészen el van veszve, ki lévén szakadva.

⁷⁾ Fiait neje; Bánfi Anna ref.-nek nevelte.

⁸⁾ Valószínűleg Petki Istvánné, Sükösd Erzsébet.

tai Pál seniornak) még külön a magyar halotti versekért adtak egy tallért. (II. 153. l.)⁹⁾

1660. aug. 21. Nzts Cseh István ur Rödről a tolvajoktól megsebesítettén, meghal és eltemetetik; adtak 1 f 10 drt. 162. l.

1660. sept. 30. Nzts Dániel Ferencz ur (vargyasi) („Udvarhelyszék főkirálybírája és az ország törvényes táblájának hites assessora“) nagy ünnepélyességgel temetetik; a háznál predikált tiszt. Szentmártoni Bálint ur; a templomban tiszt. Járai János plébános ur, ugyanitt szónoklatot tartott Claris. rector Baumgarten Bálint. A diákoknak adtak 25 frtot.

1660. oct. 3. Nzts Dániel Ferencz ur a Várad melletti török táborban betegséget kapván, meghal és ünnepélyesen eltemetik, mely temetésből kaptunk 25 frt. Ez a pénz elosztatott nov. 4 én, mikor is az egész részeselek kaptak 92 drt, a poéták (t. i. a kik verset irtak) személyes illetéköken kívül fejenként még 70 drt.¹⁰⁾ (II. 163. l.)

1661. Ez évben — főleg a nyári hónapokban — nagy pestis volt Kolozsvártt.¹¹⁾

1661. febr. 9. Szebeni Keresztély, szász nemzetbeli Collaborator (köztanító) 28 éves „pestilentialis febre Correptus“ az urban csendesen kimult, a kit a boldog feltámadás reményével eltemettünk. (II. 168. l.)

1661. márc. 14. Már néhai tiszt. Beke Dániel ur az egy atya Istent és az ő fiát, a Jézus Krisztust és a szentlelket hívő ekklák püspöke, hosszas betegségtől kimerülve, és meghal és ünnepélyesen eltemetetik. (II. 169. l.)

1661. ápril. 19. Árkosi Ferencz, szt.-péteri rector, sok tudományban jártas ifju, egy egész évig gyomorbetegségben szenvedve és kimerülve, meghalás eltemetetik. (II. 170. l.)

1661. máj. 16. Három mendicáns „febris pestilentialis Correpti“ eltemetetik.

1661. máj. 18. Ujgyházy Péter szász nemzetbeli jeles diák a veteránusok közül pestisben meghal és temetik; hasonlólag egy mendicans.

1661. jun. 2. Árkosi Tamás diák pestisben meghal.

1661. jun. 2. Már néhai tiszt. és Claris. Járai János plébános és püspök, „lue pestilentialis 5 diebus Conflictatus animam pro ecclesia pie gementi deo [cui vixit] Commendavit, reliquens nobis perpetuum sui desiderium“ (II. 173. l.)

⁹⁾ 1659. martiustól jul. 19-ig hiányzik; már mikor bekötötték eredetileg. akkor sem volt meg, a mint a számozásból kitünik, mert 152. lap után mindjárt 153. sz. következik, holott a hónap febr. 3. után a 153. lapon jul. 19. következik. Előbb a 141. lapon 1659. jan. és mart.-ról van még kevés bejegyzés.

¹⁰⁾ Ugy kell lenni, hogy a 25 frtot oct. 3-án küldték s a senior ezért irta be a temetést másodszer.

¹¹⁾ Az unitár. belső emberek közül ez évben elhalt két püspök: Beke Dániel és Járai János; három pap: Rav Mátyás, szász unitár. pap; Kükesi János magyar és Szedliczki Pál, lengyel unitár. pap; négy tanár: dr. Dálnoki Lőrincz, a ki hires orvos is volt, Árkosi Benedek, Árkosi Ferencz és Enyedi.

1661. jun. 25. A lengyel testvérek papja (Szedliczki Pál) pestisben meghal. (175. l.)

1661. jun. 27. A szász nemzet Cantora pestisben meghal.

1661. jul. 18. A szász nemzetbeli Collaborátor pestisben meghal. (178. l.)

1661. jul. 18. Enyedi János tudós ifju, a nagyobb iskolában lector s jelenleg a szt.-péteri iskola rectora pestisben meghal.

1661. aug. 20. Linczegn János ur, városi tanácsos, (amplissimus Dnus.) pestisben meghalván, temettetik. (II. 181. l.)

1661. aug. 25. Tiszt. és Clar. Dálnoki Lőrincz hosszas betegség után meghal és eltemettetik. Az egyházfi adott 2 frt 20 drt. (II. 181 l.)

1661. okt. 5. A pestis szünni kezdett, miután a magyardiákok, a kik a pestis alatt szolgáltak, körülbelül 400-dt temettek. Ehez a csapáshoz járult a tatárok szomorú jövetele, a kiknek az én hugom is zsákmányúl esett. A tatárok ellen 1000 német helyzetetett ezen városba őrizetül. (II. 182. l.)¹²⁾

(1661. okt. 29. „Funus Generale ex D. Paulo Göcs fl. 1. dr. 10“. II. 183. l.)?

1662. nov. 7. Ez időben van 7 magyar és 2 szász diák, a mely kevés többit nem volt. (II. 190. l.)

A magyarok következők voltak: Bágyoni Péter, Gyepesi György, Hévízi Tamás, Karácsonfalvi János, Patakfalvi Mihály, Sárdi Mihály és Sztmártoni János¹³⁾ (II. 191.)

1664. márcz. 28. Tiszt. Kükési János ur, a kolozsvári magyar (unitár) ekkla. Concionatora meghal. (II. 200. l.)

1664. ápr. 25. Nzts. Stentzel Ferenczné, Czianádi Sára asszony eltemettetik; adtak 1 frt 50 drt.

1664. aug. 18. Valcher Sándor gyógyszerész meghal. (II. 203. l.)

1664. decz. 21. A felséges és nagyságos fejedelem, Apaffi Mihály kisebb fla, Apaffi György csecsemő meghalván, nagy ünnepélylyel, a nemesek és polgárok nagy számától kísérvé, behozatik, mindenütt czimerek lévén aggatva és a Calvinisták templomába temetik. Prédikált tiszt. Veresmarti ur, a Calvinisták püspöke, magyar oratiót mondott a nagyenyedi colleg. alumnusa (a név kimaradt.) A kíséretben mi is jelen voltunk, de nem énekeltünk s nem is adtak semmit.

1664. decz. 23. Apaffi M. fejedelem és a fejedelemasszony Bornemissza Anna idejöttek. Talán csudálkozik valaki, hogy ezelőtt 3 nappal fiok temetésén mért nem voltak jelen? Ezt nem engedte a fejedelmi méltóság. (II. 265. l.)

1665. január 17. Özv. Gyulai Mártonné Geots Sára jóemlékü patrona temettetik. Adtak 8 frtot. (II. 206. l.)

A mely 8 frtot néhai Gyulainé testált volt nzts. Toldalagi And-

¹²⁾ A pestis a következő 1662. évben is tartott aug. végeig s naponta 5—6-ot temettek.

¹³⁾ 1662. és 1663-ban általában keveset jegyzett a Senior. A néhány temetés is csak általában említették név nélkül.

rás ur kifizette június 13-án, melyből fejenként jutott 8 drt. (210. l.)
(Toldalagi András máj. 13-án vette el Göts Sárát, a kegyes emlékü Göts Pál leányát. (III. 209. l.)

(Özv. Göts Pálnét veszi Stentzel Imre, homman a lakadalmi cantálok hoztak 6 frt 18 drt. (II. 211. l.), a mendicansok hoztak 1 frt 15 drt. s mi is gazdagon megvendéeltettünk.

1665. febr. 9. A tiszt. püspök ur, tiszt. Pauli István urral, a Cantorral és Sztmártoni János diákkal, Kövendre utazik; 13-án jöttek hazá. (II. 207. l.)

1665. aug. 1. Özv. Stentzel Ferenczné, eltemettetik. (II. 212. l.)

1665. szept. 11. Enyedi György szöcs közép utczából temetetik. (II. 112. l.)

1666. szept. 1. Ébeni István kolozsvári főkapitány meghal. (II. 251. l.) Eltemettetik nagy ünnepélylyel octob. 12-én. (II. 252. l.)

1666. oct. 11. A felséges fejedelem (Illustrissimi Principis) fia Apaffi Gergely jó indulatú és nagyreményű gyermek itt a városban meghal. (II. 232. l.)

1666. nov. 28. A felséges fejedelem fia: Apaffi Gergely nagy ünnepélyességgel s a mágnások, polgárok és katonák nagy számu jelenlétében eltemettetik, mely ünnepély 3 óráig tartott. (II. 233. l.)

1667. febr. 7. A tiszt. püspök ur leánya közép-utczából temetetik. (II. 236. l.)

1667. márcz. 18. Hincs Mihály testált a száz diákokkal együtt 3 frt. (II. 236. l.)

1667. ápr. 2. A tiszt. és Claris. plébánus (Baumgarten Bálint) már néhai neje eltemettetik, a hol prédikációt tartott a tiszt. püspök ur („Episcopus“) — szónoklatot Clariss. Lacovius ur (II. 257. l.)

1667. ápril. 9. Néhai tiszt. és Clar. Dálnoki Mihály özvegye meghal és eltemetik; a magyar diákoknak testált 8 frtot; miből jutott fejenként 44 drt. (II. 257. l.)

1667. jun. 28. A Szilvási Boldizsár ur fiacskája temetésére Mocsra utazott a tiszt. püspök ur (Konecz Boldizsár), a Cantorral s Árkosi Samu és Uzoni István diákokkal 30-án hazajöttek és hoztak 10 frt. 34 drt. (II. 239.)

1667. aug. 23. Néhai nzts. Varsoczi István felesége temetetik. — A diákoknak testált 24 frtot, melyből jutott fejenként 90 dr. (II. 240. l.)

1667. aug. 25. Néhai tiszt. tudós Járai János leánya temetetik. (u. o.)

1667. aug. 28. Tiszt. tudós Solymosi (Konecz) Boldizsár unitár. püspök fia temetetik. (u. o.)

Közli: BENCZÉDI GERGELY.

PÁRISI LEVÉL.

PÁRIS, 1886. július 31.

(A lutheránusok papi gyűlései. — A theologiai társulat jun. 22-ki ülése. — Hugo V. hátrahagyott művei: A sátán vége. (La fin de Satan.) — A halottak: Cunitz A. E.)

Szerkesztő ur!

Mult levelemben megemlékeztem a vallási társulatok évi gyűléseiről. Most kiegészítésül a lutheránusok lelkészi conferentiájáról írok önnek. Talán már késő is most arra visszatérni, de úgy vélem, hogy a tárgy megérdemli a fáradságot és folyóiratuk olvasóit érdekelni fogja. Már figyelemreméltó az is, hogy e conferentiák, ámbár tagjai mind orthodox lelkészek, felekezeti különbség nélkül mindenkinek nyitva voltak. S annál figyelemreméltóbb, mert ebben a gyűlésben, hol lutheránusok, reformátusok, szabadelvű egyházak képviselői és baptista lelkészek voltak jelen, a legkomolyabb tárgyak fellett való heves vitatkozásokban is meg lón tartva az illő hang. Luther szelleme, úgy látszik, sokkal szabadabb elvű és türelmesebb, mint a Kálviné. S valóban a történelem is ezt mutatja.

Bármiként legyen, az első napot a gyűlés egy gyorsan irt, de mindamelllett igen érdekes felolvasásnak szentelte, melyet Matter ur, ki a párisi theologiai facultáson a dogmának volt korábban tanára, „A természeti vallásnak a kereszténységre való vonatkozásairól“ tartott. Matter ur mindenekelőtt mentegette magát, hogy nem volt annyi ideje, mennyit egy ily fontos és mély tárgy kidolgozása igényelt volna. De e mentegetőzésre alig volt szükség, mert ha munkája nem is volt egészen kimerítő, de magában foglalta mindazt, a mi szükséges, és pedig tiszta, világos, meggyőző, sőt megkapó nyelven. Megkülönbözteti az emberrel vele született természeti vallást, azaz a vallásos érzelmet, melyet minden ember magával hoz a világra, attól, mit természeti vallás alatt a 18-ik száz bölcselői értettek. És joggal, mert az angol bölcsészek ugynevezett természeti vallása, valamint a Voltairé és a Rousseaué távol áll attól, hogy természeti legyen. Azok mind bölcsészeti-vallási rendszerek, melyeket miveletlen ember sohasem tudott volna megalkotni. És azokat egyjelentőségűeknek venni azzal, mit történelmileg értünk „a természeti vallás“ kifejezés alatt, a legnagyobb tévedés lenne. Ezáltal az emberrel vele született vallásos érzés jelentését semmisítenők meg és a természeti vallás úgy tünnek fel az emberre nézve, mint csupán szerzett valami. Ezt a különbséget igen